

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
UZAKTAN EĞİTİM MERKEZİ

5İ Ortak Dersler

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ

Yrd. Doç. Dr. Mehmet AYDIN

Fırsatlar Sunar

Ünite 14

1960-1980 ARASI TÜRK İÇ SİYASETİ

Yrd. Doç. Dr. Mehmet AYDIN

İÇİNDEKİLER

14.1. HÜKÜMET DARBESİ NEDİR?.....	3
14.2. HÜKÜMET DARBESİ NASIL GERÇEKLEŞTİRİLDİ?	3
14.3. MİLLÎ BİRLİK KOMİTESİ (MBK)	4
14.4. KURUCU MECLİS VE YENİ ANAYASA	4
14.5. PARLAMENTO SEÇİMLERİ VE KOALİSYON HÜKÜMETLERİ	5
14.6. I. DEMİREL HÜKÜMETİ (1965-1969) VE KOALİSYON HÜKÜMETLERİ	5
14.7. 1973 SEÇİMLERİNDEN 1980 DARBESİNE	6
14.8. KIBRIS HADİSELERİ VE TÜRKİYE	6
14.8.1. Osmanlı Yönetiminde Kıbrıs (1570-1878)	6
14.8.2. İngiliz Yönetiminde Kıbrıs (1878-1960)	6
14.8.3. Kıbrıs Cumhuriyetinin Kurulması (16 Ağustos 1960)	7
14.8.4. Kanlı Noel (21 Aralık 1963)'den Barış Harekâtı(20 Temmuz 1974)'na Kıbrıs	7
14.8.5. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (15 Kasım 1983)	8
14.9. KAYNAKÇA	9

14.1. HÜKÜMET DARBESİ NEDİR?

27 Mayıs 1960'ta Türk Silahlı Kuvvetlerinden bir grup subayın gerçekleştirdiği eylem, inkılap ya da ihtilal değil doğrudan doğruya bir hükümet darbesi idi. İnkılap toplumdaki büyük gelişmeleri değişimleri, oluşumları ifade etmektedir. İhtilal, halkın doğrudan ve eylemli olarak içinde yer aldığı büyük toplumsal hareketlerdir. Baştaki meşru hükümete karşı eylemsel kalkışmada bulunarak, kuvvet kullanmak suretiyle onu devirip yürütme gücünü ele geçirmeye hükümet darbesi denilmektedir. 1960'ta darbeciler ve darbe yanlıları bunu işin başında bir ihtilal olarak algıladılar ve o şekilde kamuoyuna sundular. Halbuki her üç terim de farklı olup birbirlerinin yerine asla kullanılmamaları gerekirdi. Bir inkılap olmadığı açıktı ki darbeciler böyle bir iddiada bulundular, yaptıkları iş için ihtilal demeyi tercih ettiler. Yandaşları da bunu kabullendiler, yazılarına, kitaplarına böyle isimler koydular: Kansız İhtilal, İhtilalin Mantiğı, İhtilalin İç Yüzü. Bununla da bitmedi. 1960 darbesi bir dönemin sonu, ikinci cumhuriyetin başlangıcı sayıldı. Aynı isimlerle kitaplar yazıldı: İkinci Cumhuriyetin Eşiğinde, Birinci Cumhuriyet Biterken. Cumhuriyetleri numaralandırmak birinci, ikinci, üçüncü cumhuriyetlerden söz etmek bir Fransız siyasal geleneği idi. Muhtemelen oradan kaynağını alan bir adlandırma yapılmış, daha doğrusu yakıştırılmıştı. Esasen darbeciler ikinci cumhuriyetten söz ederlerken, son verdikleri cumhuriyetin adını anma cesaretini de gösteremediler. Sonlandırdıkları cumhuriyet Atatürk Cumhuriyeti, rafa kaldırdıkları anayasa, Atatürk Anayasası idi.

Darbeciler 1961 de bir anayasa yaptılar. Bu anayasaya vesayeti yasal kılan maddeler koymak suretiyle millet egemenliğini esas alan 1924 Anayasasının omurgasını da kırmış oldular. 27 Mayıs 1935 tarih ve 2739 Sayılı Ulusal Bayramlar ve Genel Tatiller Hakkında Kanunun ikinci maddesine 3 Nisan 1963 te bir fıkra eklenerek 27 Mayıs Hürriyet ve Anayasa Bayramı ilan edildi.

14.2. HÜKÜMET DARBESİ NASIL GERÇEKLEŞTİRİLDİ?

1946 Seçimlerindeki hileli sayımdan, esasen çok partili siyasal hayata geçildikten sonra Demokrat Parti ile Cumhuriyet Halk Partisi arasındaki iktidar-muhalefet çatışması hiç eksilmedi, giderek arttı ve düşmanca boyutlara ulaştı. Üst üste üç seçimi kazanan iktidar partisinin eline geçirdiği devlet gücünü alabildiğine kullanması, diğer yandan seçimlerde başarı kazanamayan muhalefetin giderek hırçınlaşması, meclisteki kavgayı sokaklara kadar taşıdı. Yıkıcı ve bölücü kuruluşları cesaretlendirmek, halkı ve askeri ayaklanmaya teşvik etmek isteyenleri soruşturmak amacıyla 18 Nisan 1960'ta TBMM'de bir Tahkikat Komisyonu kuruldu. Hedefte muhalefet ve basın bulunuyordu. Komisyonun kurulması gerilimin daha da yükselmesine sebep oldu. 19 Nisan'da Ankara'da üniversite öğrencilerinin protesto yürüyüşü polis engeline takıldı. Gösteriler İstanbul'a sıçrayınca Ankara ve İstanbul'da sıkıyönetim ilanı ile gösteri ve toplantılar yasaklandı, bazı gazeteler kapatıldı. Tahkikat Komisyonu, inceleme yapmanın dışında yetkileri bulunmadığından amaçlanan sonuçları elde edemiyordu. 26 Nisan'da komisyonun yetkilerini belirleyen bir kanun tasarısı muvakkat encümene sevk edildi. 24 saat içerisinde 27 Nisan'da meclis görüşmelerinin yayınlanmasını dahi yasaklayan olağan üstü tasarı TBMM Genel Kurulunda görüşülerek yasalastı. Meclis içinden ve dışarıdan gelen tepkiler gecikmedi. İstanbul Üniversitesi öğrencileri 28 Nisan sabahı saat yedide üniversite bahçesinde toplanmaya karar verdiler. Beyazıt Meydanında olaylı bir miting yaptılar, bazı öğrenciler alınıp götürüldüler.

Subayların oluşturduğu küçük bir grup hükümet darbesi için güç topluyor, uygun bir zamanın gelmesini bekliyordu. Kara Kuvvetleri Komutanı Cemal Gürsel ile görüşüyorlar, ondan liderlik bekliyorlardı. Cemal Gürsel 3 Mayıs'ta izne ayrıldı. Darbeci subayların planları bozulur gibi oldu veya öyle hissettiler. 5 Mayıs'ta her biri bir yana savruldu. Yeni bir lider arayışına giriştiler. Teklif götürdükleri General Fahri Özdilek'ten olumlu cevap alamadılar. Tekrar Cemal Gürsel'e döndüler. 21 Mayıs Cumartesi günü Harp Okulu öğrencileri Ankara caddelerinde yürüyüş yaptılar. Darbe komitesi 23 Mayıs'ta bir toplantı daha yaparak durum tespitinde bulundu. Hangi birliklerle hangi eylemlerin gerçekleştirileceğini bir defa daha gözden geçirdiler ve 25/26 Mayıs gecesi harekete geçmeyi kararlaştırdılar. Bir gün erteleme ile 26/27 Mayıs gece yarısından sonra saat üçte harekât başlatıldı. Halk, sabah saatlerinde ordunun yönetime el koyduğunu ajans haberlerinden öğrendi.

14.3. MİLLİ BİRLİK KOMİTESİ (MBK)

Darbecilerin oluşturduğu Milli Birlik Komitesinin başına Kara Kuvvetleri komutanı Orgeneral Cemal Gürsel getirildi. Ayrıca Başbakanlık ile Milli Savunma Bakanlığını uhdesinde bulunduran yeni bir hükümet kurdu. Genelkurmay Başkanının yanı sıra pek çok general pasifize edildi. Yeni bir anayasa yapmak üzere İstanbul Üniversitesi Rektörü Sıddık Sami Onar'ın başkanlığında bir kurul oluşturuldu. Yeni bir seçim kanunu hazırlanarak kısa bir zamanda serbest seçimlerin yapılacağı duyuruldu. Parti ayırımı yapılmadan bütün vatandaşlara eşit davranılacağı, özgürlüklerin genişletileceği, temel hakların yaygınlaştırılacağı belirtilerek kamuoyu elde edilmeye çalışıldı. Milli inkılap hareketinin hiçbir şahıs ve zümre lehinde gerçekleştirilmediğine vurgu yapıldı. Bunlar olurken MBK üyeleri arasında anlaşmazlık çıktı. Bir grup, yapılacak seçimlerle iktidarın sivilere devrini savunurken, diğer grup gerekli düzenlemeler yapılmadan seçimlere gitmenin iktidarı İsmet İnönü'ye devretmek olduğunu iddia ediyordu ki bu gruptan Kurmay Albay Alpaslan Türkeş'in başı çektiği 14 subay 13 Kasım'da emekliye sevk edilerek yurt dışı görevlere atandılar.

14.4. KURUCU MECLİS VE YENİ ANAYASA

Bilim adamları tarafından hazırlanan anayasa taslağı 17 Ekim'de MBK'ne sunuldu. MBK Anayasa'yı görüşmek ve kabul etmek üzere Kurucu Meclis yasasını kabul etti. 272 üyeden oluşan Kurucu Meclis 6 Ocak 1961'de açıldı. Bir hafta kadar sonra 12 Ocakta siyasi parti faaliyetleri serbest bırakıldı. Cumhuriyet Halk Partisi ve 16 Ekim 1958'de Osman Bölükbaşı'nın kurduğu Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi (CKMP)'nin yanı sıra 11 Şubat'ta Ragıp Gümüşpala tarafından Adalet Partisi (AP), 13 Şubat'ta Ekrem Alican tarafından Yeni Türkiye Partisi (YTP) ve yine aynı gün Kemal Türkler ve Rıza Kuas tarafından Türkiye İşçi Partisi (TİP) kuruldu.

Yeni anayasa 27 Mayıs 1961'de Kurucu Meclis tarafından kabul edildi ve 31 Mayıs 1961 tarihli Resmi gazetede yayınlandı. 9 Temmuz'da halkoyuna sunuldu ve yüzde altmış dolayında bir oyla kabul edildi ve 20 Temmuz 1961 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girdi. Bu arada Demokrat Partililerin yargılanmaları tamamlandı Yassıada Mahkemesi, üçü idam olmak üzere çeşitli cezalar verdi. Başbakan Adnan Menderes, Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu ve Maliye Bakanı Hasan Polatkan 16-17 Eylül 1961 tarihlerinde İmralı'da idam olundular .

14.5. PARLAMENTO SEÇİMLERİ VE KOALİSYON HÜKÜMETLERİ

15 Ekim 1961’de parlamento seçimleri yapıldı, Cumhuriyet Senatosu ve TBMM üyeleri belirlendi. 26 Ekimde MBK Başkanı Cemal Gürsel Cumhurbaşkanlığına seçildi. Yeni cumhurbaşkanı, 10 Kasımda hükümeti kurma görevini seçimlerde en çok oyu alan CHP Başkanı İsmet İnönü’ye verdi. İnönü 20 Kasımda koalisyon hükümeti kurdu, 2 Aralıkta güvenoyu alarak icraatını sürdürdü. Başbakan ve hükümetin bazı üyeleri ile Genelkurmay Başkanı ve kuvvet kumandanlarından oluşan Milli Güvenlik Kurulu, anayasal bir kuruluş olarak oluşturuldu ve hükümete tavsiyelerde bulunabilmekle yetkilendirildi.

1963 Kasımında TBMM’nin yeni yasama yılı açılınca koalisyon ortakları arasında anlaşmazlıklar baş gösterdi. 17 Kasımda yapılan ara seçimleri sonrası YTP ve CKMP koalisyon hükümetinden çekildiler. Hükümet krizi baş gösterdi. Kıbrıs olaylarının patlak vermesi üzerine İsmet Paşa, CHP ve bağımsız milletvekilleri ile hükümet kurdu. 27-29 Kasım 1964 te AP Kongresi yapıldı. Süleyman Demirel, AP genel başkanı seçildi. 1965 yılı bütçesi görüşmeleri sırasında parti grubuna olumsuz oy verdirdi ve hükümetin istifasını sağladı. Suat Hayri Ürgüplü, CHP ve bağımsızların dışındaki partilerden oluşan, ülkeyi seçimlere götürecektir bir koalisyon hükümetini kurdu. 10 Ekim 1965’te erken genel seçimler yapıldı. AP tek başına % 52 oy oranıyla hükümeti kurabilecek sayıda, 240 milletvekili çıkardı ve tek başına iktidar oldu.

14.6. I. DEMİREL HÜKÜMETİ (1965-1969) VE KOALİSYON HÜKÜMETLERİ

1965-1969 yılları arasında Süleyman Demirel Hükümeti ülkeyi yönetti. Siyasal, sosyal, ekonomik sorunlarla bir arada Türkiye bu dönemde iyi bir gelişme sağladı. 1969 seçimleri 12 Ekimde yapıldı ve AP oy oranı öncekinden düşük (% 46) olmasına rağmen 256 milletvekili kazandı. Bir yandan öğrenci olayları ve anarşik eylemler, yeni siyasal birlikler oluşturma çabaları, sağda Necmettin Erbakan tarafından Milli Nizam Partisi (MNP)’nin kurulması, diğer yandan parti içi anlaşmazlıklar 1970’lerde Demirel Hükümetini bitme noktasına getirdi. Yüksek Askeri Şura 11 Mart 1971’de olağanüstü toplantıya çağrıldı ve Türk Silahlı Kuvvetleri adına hükümete verilmek üzere bir muhtıra hazırlandı. Muhtıra 12 Mart 1971’de radyoda yayınlandı. Bu muhtıra üzerine Süleyman Demirel istifa etti. İstifanın ardından 27 Martta I. Nihat Erim Hükümeti kuruldu. Hükümetin ömrü bir yıl dahi sürmeden Nihat Erim Aralık 1971’de istifa etmek zorunda bırakıldı. Bununla birlikte bir hafta sonra II. Nihat Erim Hükümeti Kuruldu. Bu hükümet de yeterli olamadı. Nihat Erim 17 Nisan 1972’de istifa edince kabine üyesi Ferit Melen başbakanlık görevini geçici olarak üstlendi. Suat Hayri Ürgüplü, 1965’te olduğu gibi bir seçim hükümeti kurmakla görevlendirildi. Hükümet listesi cumhurbaşkanı tarafından onaylanmayınca başbakanlık Ferit Melen’in uhdesinde kaldı. Bu arada Bülent Ecevit, 14 Mayıs 1972’de CHP genel başkanlığına seçildi. Necmettin Erbakan, 12 Mart muhtırası ile kapatılan Milli Nizam Partisinin yerine 1972 Ekiminde Milli Selamet Partisi (MSP)ni kurdu. Süresi dolan Cevdet Sunay’ın yerine Fahri Korutürk TBMM tarafından 6 Nisan 1973’te cumhurbaşkanı seçildi. Yeni cumhurbaşkanı, hükümeti kurma görevini Naim Talu’ya verdi.

14.7. 1973 SEÇİMLERİNDEN 1980 DARBESİNE

1973 seçimleri 14 Ekimde yapıldı ve hiçbir parti hükümeti kurabilecek çoğunluğu sağlayamadı. 25 Ocak 1974'te CHP ile MSP koalisyon hükümeti kuruldu. 7 Şubat 1974'te güvenoyu alan hükümetin başbakanı Bülent Ecevit, Başbakan yardımcısı Necmettin Erbakan oldu. CHP-MSP koalisyon hükümeti 1974 Kıbrıs Barış Harekâtını gerçekleştirdi. Koalisyon ortakları arasında güven ortamı sarsıldığından Ecevit tek başına iktidar olmak amacıyla 18 Eylül 1974 te istifa etti. Sadi İrmak başkanlığında kurulan teknokrat ağırlıklı hükümet meclisten güvenoyu alamamakla birlikte yenisi kurulamadığından 31 Mart 1975'e kadar iktidarda kaldı. Nihayet Demirel başkanlığında MSP ve Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) nin katıldığı Birinci Milli Cephe Hükümeti 31 Martta kuruldu. 12 Ekimde yapılan kısmi senato ara seçimlerinde CHP ve AP oy oranlarını arttırmışlardı. Bu arada öğrenci olayları hız kazandı, anarşik olaylar baş gösterdi. 1977 seçimlerinde yine hiçbir parti tek başına iktidar olamadı. Bununla birlikte AP'den ayrılan milletvekilleri ile CHP koalisyon hükümeti kuruldu. Olaylar giderek şiddetlendi. 1978'de daha büyük boyutlu hadiseler meydana geldi. Sivas, Malatya, Bingöl ve nihayet 22 Aralıkta başlayan Maraş olayları sebebiyle 13 ilde sıkıyönetim ilan edildi. 14 Ekimde yapılan senato kısmî ara seçimlerinde CHP oyları bir hayli düştü, Ecevit 16 Ekimde istifa etmek zorunda kaldı. Bütün sağ partilerin dışarıdan destekleriyle 12 Kasım 1979'da Demirel azınlık hükümetini kurdu. Bu hükümet sosyal ve ekonomik alanda bir takım önlemler almasına rağmen anarşi önlenemedi ve 12 Eylül 1980'de yine bir darbe ile hükümet devrildi.

14.8. KIBRIS HADİSELERİ VE TÜRKİYE

14.8.1. Osmanlı Yönetiminde Kıbrıs (1570-1878)

Kıbrıs çok eski çağlardan beri çevresindeki güçlerin ilgi odağı olmuş, hep saldırılara maruz kalmıştır. Sırasıyla eski Mısırlıların, Makedonyalı İskender'in, Romalıların, Bizanslıların, Venediklilerin hakimiyetinde kalmış, 1570-1571 de bir dizi muharebeden sonra Osmanlıların eline geçmiştir. Osmanlılar adayı kuvvetlendirmek için yönetimini sağlamlaştırdılar. Merkez sancağı Lefkoşe ile Girne, Baf, Magosa'nın yanı sıra Güney Anadolu'dan Alaiye, İçel, Tarsus ve Sis (Kozan) sancaklarını da adaya bağladılar. İkinci olarak Anadolu'nun hemen hemen her tarafından Türkleri adaya yerleştirmek suretiyle nüfus bakımından da gücünü arttırdılar. Bugünkü Kıbrıs Türkleri adaya göç eden Anadolu Türklerinin torunlarıdır. Üçüncü olarak bir hoşgörü ortamı yarattılar. Katolik Venediklilerin baskısı altındaki Ortodoks Rumlar, din ve ibadet özgürlüğüne, her türlü güvenceye kavuşmuş oldular. 1821 Yunan ayaklanmasıyla birlikte ENOSİS/ilhak (adanın Yunanistan'a katılması) sesleri duyulmaya başlandı. 1878'den 1960'a kadar ada İngiliz yönetiminde kaldı.

14.8.2. İngiliz Yönetiminde Kıbrıs (1878-1960)

İngilizler Berlin Konferansı hazırlıkları sırasında adanın kendilerine bırakılmasını istediler. Osmanlı Devleti bunu soğuk karşılamakla birlikte İngiliz tehdidine maruz kaldıklarından uyuşmayı tercih etti. 4 Haziran 1878 tarihli İstanbul Anlaşması ile adanın İngiltere'ye devri onaylandı. Buna göre Kıbrıs Osmanlı toprağı sayılacak, padişahın hükümlerlik hakları baki kalacaktı. 1 Temmuz 1878 tarihli bir ekleme ile, Ruslar doğuda işgal ettikleri yerlerden ayrılınca İngiltere adayı boşaltacak ve asli sahibine iade edecekti. Birinci Dünya Savaşında Türkiye ve İngiltere karşıt gruplarda yer alınca, durum değişti. İngiltere, 5 Kasım 1914'de Kıbrıs'ı ilhak ettiğini ilan etti. Bu tek yanlı

karar, Lozan'da onaylandı, şekli duruma hukukilik kazandırılmış oldu. Lozan Anlaşmasının 20. Maddesine göre Türkiye, Britanya İmparatorluğunun 5 Kasım 1914 tarihli ilhak kararını tanıdığını beyan etmiştir. İngiliz yönetiminde Kıbrıs'ta huzur güven, özgürlük, hoşgörü adına hemen hemen hiçbir şey kalmadı. Kıbrıs Rumları ENOSİS'i gerçekleştirmek, yani adayı Yunanistan'a katmak için her yola başvurdular, Türklere karşı zulüm ve katliam yapmaya başladılar. Adadaki Türkler her aşamada ENOSİS'e karşı çıktılar. Protesto mitingleri ile seslerini dünyaya duyurmaya çalıştılar. ENOSİS hareketi tedhiş eylemlerine dönüştü.

Rumlar adayı zorla Yunanistan'a katmak için 1955'te EOKA (Ellenikos Organismos Kypriakon Agoniston/Kıbrıs Mücadelesi İçin Elen Örgütü gibi...) yeraltı örgütünü kurdular. Türklere karşı saldırılar giderek yoğunlaştı. Türklerin elindeki tek silah protesto mitingleri idi. Katliam ve zulümler dayanılmaz boyutlara ulaşınca Türkler de EOKA'ya karşı 1957'de TMT (Türk Mukavemet Teşkilatı) nı kurdular. Adada iki yönlü mücadele sürüp gitti.

14.8.3. Kıbrıs Cumhuriyetinin Kurulması (16 Ağustos 1960)

Adada huzursuzlukların artması üzerine Türkiye, Yunanistan ve Kıbrıs temsilcileri önce Zürih'te 4-11 Şubat 1959 görüşmeler yaptılar, bilahare Londra'ya geçerek 19 Şubat 1959'da biri ittifak, diğeri garantörlük olmak üzere iki anlaşma imzaladılar. İttifak Anlaşmasına göre Kıbrıs, doğrudan ya da dolaylı saldırılardan korunacak, adada üçlü karargâh bulundurulacak, karargâh kumandanlığı sıra ile yapılacak, 950 kişilik Yunan ve 650 kişilik Türk birliği görev alacaktı. Garantörlük Anlaşmasına göre, adanın toprak bütünlüğü ve devlet düzeni Türkiye, Yunanistan ve İngiltere tarafından garanti ediliyordu. Kıbrıs'ın herhangi bir devletle birleşmesi veya taksimi için yapılacak girişimler yasaklanıyor, ayrılık söz konusu olduğunda üç devlet riyeti sağlamak için gereken girişimlerde bulunacaklar, istişare edecekler, ortak girişimde bulunmak mümkün olmadığı hallerde üç devletten her biri harekete geçme hakkına sahip olacaklardı.

Söz konusu anlaşmalarla ilgili metinler ve hazırlanan Kıbrıs Anayasası 19 Ağustos 1960'ta Lefkoşe'de Türk, Yunan, İngiliz heyetleri ile adanın Türk ve Rum temsilcileri tarafından imzalandı. Aynı gün 950 kişilik Yunan, 650 kişilik Türk birliği Kıbrıs'a çıkarıldı. Böylece iki toplumlu Kıbrıs Cumhuriyeti kurulmuş oldu. Bu gelişme dahi kanlı olayları engelleyemedi. Çünkü Kıbrıs Rum temsilcisi ve aynı zamanda cumhurbaşkanı olan Makarios, bağımsızlığı ENOSİS'e giden yolda önemli bir adım olarak değerlendirince, Türkler kanlı saldırılara maruz kaldılar. Akritas Planına göre Türkler bir saldırı ile imha edilecek, ada Yunanistan'a bağlanacaktı.

14.8.4. Kanlı Noel (21 Aralık 1963)'den Barış Harekâtı(20 Temmuz 1974)'na Kıbrıs

Rumların saldırısı ile olaylar başladı, 21 Aralık 1963'te Rumlar adada görevli Binbaşı Nihat İlhan'ın eşini ve üç çocuğunu hunharca şehit ettiler. 24 Aralıkta Türk Hükümeti, saldırılara son verilmediği takdirde bunun Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından yerine getirileceğini açıkladı. Saldırılara son verilmeyince 26 Aralıkta Türk savaş uçakları Lefkoşe üzerinde ihtar uçuşu yaptı. 1 Ocak 1964'te Makarios, 1960 anlaşmasını tek yanlı olarak feshettiğini bildirdi. Şiddet ve katliam giderek arttı. 27 Mart 1964'te adaya gönderilen Barış Gücü askerleri yeterli olamadı. Türk jetleri 8-9 Ağustos 1964'te Rum mevzilerini bombaladı. Olaylar biraz yatışır gibi oldu. Bununla birlikte 1965-1967 dönemi zor yıllar oldu. 15 Temmuz 1974'te EOKA bir darbe ile Makarios'u devirdi. Türkiye bunu Zürih ve Londra anlaşmalarının ihlali saydı. İngiltere nezdinde sürdürdüğü temaslarından sonuç

alamayınca 20 Temmuzda bir başına adaya müdahale etti. Birinci ve ikinci Cenevre görüşmelerinden sonuç alınamayınca 15 Ağustosta ikinci barış harekâtı gerçekleştirildi.

14.8.5. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (15 Kasım 1983)

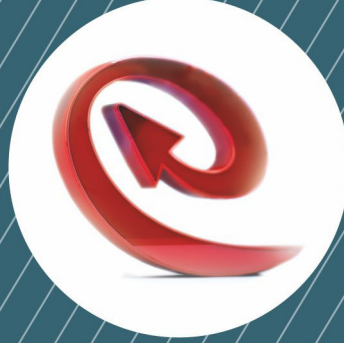
Yunanistan tarafında muhatap bulunamaması, Rumların sözden anlamaması üzerine 13 Şubat 1975'te Kuzey Kıbrıs Türk Federe Devleti kuruldu. Daha sonra 15 Kasım 1983'te bağımsızlığa gidilerek Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ilan edildi. Cumhuriyetin anayasası 12 Mart 1985'te mecliste, 5 Mayıs 1985'te halkoylaması sonucunda kabul edildi. Rauf Denктаş 9 Haziran 1985'te cumhurbaşkanı seçildi.

14.9. KAYNAKÇA

- Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II, Atatürk Araştırma Merkezi Yayını, Ankara 2002.
- Şevket Süreyya Aydemir, İhtilalin Mantığı, İstanbul 1976.
- Abdi İpekçi-Ömer Sami Coşar, İhtilalin İçyüzü, Birinci Cilt, İstanbul 1965.
- Haz. Vecdi Bürün, Kansız İhtilal, İstanbul 1960.
- Sabahattin İsmail, 1974 Öncesi ve 1974 Sonrası Kıbrıs Türk Halkı, İstanbul 1989.
- Selahattin Salışık, Tarih Boyunca Türk-Yunan İlişkileri ve Etniki Eterya, İstanbul 1968.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi
Kurupelit Kampüsü Atakum / SAMSUN

0362. 457 8936 **Fax:** 0362. 457 5806

irtibat@uzem.omu.edu.tr

<http://uzem.omu.edu.tr>